

fenomén

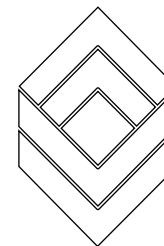
Adolf Loos

Miroslav Zelinský
Ilustrace David Vávra

... být v architektuře...

(Roland Barthes, Deník smutku, Fra 2023, s. 141)

... není to paradox od Adolfa Loose: **jeho domy si stavějí své lidi.**

(Karl Mosler, Adolf Loos, 1922)

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

FENOMÉN ADOLF LOOS

Doc. PhDr. Miroslav Zelinský, CSc.
Ilustrace Akad. arch. David Vávra

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz,
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 9811. publikaci

Odpovědná redaktorka Alice Zavadilová
Fotografie na obálce Petr Polák
Obálka a grafická úprava Rado Bielený
Jazyková korektura Pavlína Zelničková
Fotografie Wikimedia Commons, není-li uvedeno jinak
Počet stran 104
První vydání, Praha 2024
Tisk Iva Vodáková - Durabo

© Grada Publishing, a.s., 2024
Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2024

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami
nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-7652-6 (ePub)
ISBN 978-80-271-7651-9 (pdf)
ISBN 978-80-271-5030-4 (print)

fenomén
Adolf Loos

Poděkování

Chci poděkovat svým redaktorkám Alici Zavadilové a Evě Škrabalové za bezmeznou trpělivost, doprovázenou soustavnou silnou neodbytností, a za inspirativní postrkování. Poděkování patří také spolupracujícím institucím: Uměleckoprůmyslovému muzeu v Praze, Archivu města Brna a Muzeu města Brna, Oblastnímu státnímu archivu v Plzni, společnosti Plzeň-TURISMUS, p. o., jmenovitě Alešce Čeňkové. A samozřejmě přátelům Vladimíru Kovaříkovi, Vítu Jakubíčkoví a Richardu Vodičkovi za společně vedené řeči.

Úvodní slovo

Davida Vávry

Adolf Loos

Otců moderní architektury je mnoho. Každý za něj považuje někoho jiného. Pro někoho je již pravdivost renesančních staveb Andrea Palladia výrazem modernosti. Jiný odpoví bez zaváhání vídeňský Otto Wagner. Ano, všichni mají pravdu. Já a možná se mnou i další milovníci staveb považujeme za skutečně hmatatelný základ nového pohledu nejen na stavby, ale i na život bez zbytečných okras Adolfa Loose.

A to z důvodu jeho promyšlených realizací, kvůli teoretické výchově, kterou uchoval ve svých novinových článcích a fejetonech, ale i pro vliv na své spolupracovníky a kolegy. Určitě jsou architekti 20. století, kteří dokázali jednou, snad až Boží prozřetelností vedenou rukou předepsat domům jejich přesný účel a výraz. Mám na mysli až poetické křivky návrhů Oscara Niemeyera a Le Corbusiera. Kresby Adolfa Loose jsou kostrbaté, rozpadají se do neurčitosti, úběžníky mizí. Ovšem v této kresbě je zvláštním způsobem zakódován princip zamýšleného domu. Adolf Loos dokázal svým žákům tyto zásady tak chutně popsat, že vytvářeli přelomová komplikovaná řešení. Nejedná se o nějaké řešení minimalistické, které vychází z jednoduché představy, ale o rafinované uhnětení prostoru. Zkrátka raumplan, který není snadno projektovat. Ovšem je smysluplný a poetický k žití. Do domu vstupují schodiště, různá mezipatra, řez je mnohdy nad síly představy. Výsledek je úžasný. Vše vypadá normálně, logicky. Tady mám salón, tady velkou výšku, částečně skrytým schodištěm se přemísťuji do jídelny, která má rodinnou proporci, dámský budoár je v relativně stísněné prostře, oddělený stahovacím vlakovým oknem. Najednou se před námi zjeví služka, která vystoupala po svém služebním schodišti. Každý centimetr je promyšlen. Loos měří s přesností lidského dechu, van der Rohe měří na decimetry. Žádný materiál ani nábytek nemá špatnou proporci. Je to téměř tak, jako kdyby Bůh tvořil nejen přírodní rámec včetně všech barev, struktury kamenů, odlesků mraků, ale i krásnou proporci a samozřejmost obydlí. Toto přirovnání je nadsazené, neboť Loos určitě neměl Boží trpělivost, schopnost odpuštění a bezmeznou laskavost. Jako mnoho géníů byl nedůtklivý, arogantní a netrpělivý. Můj otec mi vyprávěl, že jako spolupracovník architekta Havlíčka slyšel historku, která jel Loos s Havlíčkem do Paříže. Již v Chebu Loos Havlíčka škrtil, neboť nechtěl akceptovat jeho názor. Adolf Loos totiž dokázal do sebe vstřebat to, co bylo na přelomu 19. a 20. století progresivní, zhmotněné dynamickým rozvojem Severní Ameriky. Americký sen, který se vysmíval ve své praktičnosti a logice ztěžklým salónům historizující Evropy. Muži odhodili lopaty a postavili se ke strojům, ženy zase korzety vyměnily za plavky. Vše se přesypalo do nových souvislostí. Z takovéto radikální přeměny mohla vzniknout anarchie. Utopický sen. Ovšem Loos byl vychován svým otcem k lásce k materiálům (především kameni) a dále Otto Wagnerem a dalšími architekty k chápání architektury, jejíž klasický kánon se vyvíjí již od antiky. Adolf Loos není revolucionář, který zboří vše, co doposud stálo, ale dórským sloupem jako dřevěným ukazovátkem tluče do částečně smyté tabule dějin umění a občas přetáhne snaživého žáka v první lavici, klečet do kouta pak pošle všechny upachtěné napodobovatele bezinvenčních replik. Adolf Loos je klíčník 20. století – století modernosti.

V lese Loose

Nohy bosé

Neunese

Jen ten, kdo se

Neomyje

V ranní rose

(citace ze Šumných měst Náchod-Babí)